Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦИФРОВЕ ПРАВО

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність - D8 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - загальноуніверситетська (вибіркова)

факультет - юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:
Цибань Артем Андрійович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2026 року, № 1

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін _____ Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

_____ Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2026 року, № 1

Голова методичної комісії
юридичного факультету _____ Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма загальноуніверситетської навчальної дисципліни «Цифрове право» складена для підготовки бакалаврів третього року навчання всіх спеціальностей Університету.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є розкриття сутності та особливостей правовідносин, що виникають у цифровому середовищі із застосування комп'ютерних та інших інноваційних технологій.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни Цифрове право	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
60 год.	84 год.
Індивідуальні завдання	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 2 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 7 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 14 – цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

СК 3 – повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;

СК10 – здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

1.7. У результаті засвоєння матеріалу навчальної дисципліни «Цифрове право» студенти повинні:

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

1.8. Пререквізити: відсутні.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні положення цифрового права. Цифрова економіка. Цифрові активи. Штучний інтелект.

Тема 1. Поняття цифрового права: характеристика, сфера дії, структура та основні принципи цифрового права.

Поняття та характеристика цифрового права. Засади цифрового права. Поняття мережі Інтернет та цифрового середовища. Співвідношення понять між ними. Інтернет – сайт як об'єкт права інтелектуальної власності. Структура цифрового права.

Тема 2. Поняття, ознаки та види правовідносин у цифровому середовищі.

Поняття та ознаки правовідносин у цифровому середовищі. Елементи правовідносин у цифровому середовищі: суб'єкти, об'єкти, зміст. Види правовідносин, які виникають між учасниками у цифровому середовищі: - між замовником веб-сайту і його розробником. -між розробником веб-сайту та його працівниками (іншими залученими особами). -між співавторами – розробниками сайту. -між реєстрантом і реєстратором, між реєстратором та адміністратором доменного простору, між адміністраторами доменного простору мережі Інтернет першого і другого рівня. - між власником веб-сайту і хостинг-провайдером. - між власником веб-сайту і власниками веб-сторінок. - між користувачем Інтернету і власником веб-сайту та авторами інформаційних матеріалів. - між користувачем Інтернету та провайдером (оператором) надання телекомунікаційних послуг. Поняття та порядок надання телекомунікаційних послуг. Суб'єкти телекомунікаційних послуг.

Тема 3. Основні засади електронного документообігу.

Поняття, ознаки та характеристика електронного документа. Правове регулювання електронних документів. Види електронних документів. Електронний документообіг: поняття, ознаки, суб'єкти, сфера застосування, умови функціонування. Порядок відправлення, передавання та одержання електронних документів. Правове значення. Електронний цифровий підпис: поняття, види, значення, сфера застосування.

Тема 4. Правове регулювання цифрової економіки.

Поняття цифрової економіки, відмежування від інноваційної економіки. Організаційно-правові механізми формування та виконання Національної програми інформатизації. Україна як учасник програми «Цифрова Європа». Цифрова економіка в Україні. Правове регулювання розвитку цифрової економіки. Екосистема Дія Сіті як середовище розвитку цифрової економіки. Нормативно-правові заходи щодо стимулювання розвитку цифрової економіки України.

Тема 5. Електронна комерція.

Поняття електронної комерції та електронної торгівлі. Види електронної комерції. Функції електронної комерції. Правове регулювання електронної комерції. Міжнародно-правові документи у сфері електронної комерції. Директиви ЄС у сфері електронної комерції. Національне законодавство у сфері електронної комерції. Учасники відносин у сфері електронної комерції. Суб'єкти електронної комерції; вимоги до продавця, покупця. Постачальники послуг проміжного характеру в інформаційній сфері. Електронні магазини. Електронні аукціони, електронні біржі.

Тема 6. Цифрові речі та їх оборотоздатність

Поняття та характеристика цифрових речей. Співвідношення цифрових речей із суміжними поняттями. Теорії правової природи цифрового активу. Основні концепції право розуміння цифрових речей. Правова проблематика оборотоздатності цифрової речі. Теорія контролю цифрових речей. Таксономія цифрових активів.

Тема 7. Електронні та цифрові гроші.

Правове регулювання електронних грошей в Україні та ЄС. Поняття та ознаки електронних грошей, їх значення та правова природа. Види електронних грошей. Порядок емісії електронних грошей. Викуп та погашення електронних грошей. Види фінансових послуг у сфері використання електронних грошей. Правовий статус емітента та користувача електронних грошей. Договір між емітентом та користувачем: поняття та характеристика. Комерційний агент: поняття та функції.

Тема 8. Правове регулювання обігу стейблкоїнів.

Поняття криптоактиву. Основні види крипто активів. Криптовалюта як продукт інформаційних технологій: поняття та ознаки. Правовий режим криптовалюти. Проблеми правового регулювання. Види стейблкоїнів: фіатно-забезпечені, крипто-забезпечені, алгоритмічні. Механізми забезпечення стабільності вартості. Правове регулювання емісії, обігу та погашення стейблкоїнів. Права та обов'язки емітентів і власників стейблкоїнів. Ризики використання стейблкоїнів та заходи їх мінімізації. Міжнародний і національний досвід правового регулювання обігу стейблкоїнів. Співвідношення стейблкоїнів із традиційними фінансовими інструментами та електронними грошима.

Тема 9. Штучний інтелект у правовому вимірі.

Поняття та правова природа штучного інтелекту. Загальна характеристика правового регулювання ШІ. Правовий статус систем штучного інтелекту. Міжнародні та національні підходи до регулювання ШІ. Етичні принципи та правові засади використання штучного інтелекту. Відповідальність за шкоду, заподіяну системами ШІ. Штучний інтелект і право інтелектуальної власності: охорона результатів, створених ШІ, авторське право, патентування. Захист персональних даних у контексті використання ШІ. Алгоритмічна упередженість та забезпечення алгоритмічної справедливості. Використання ШІ в судочинстві та правозастосовній діяльності. Автономні системи та питання правосуб'єктності.

Розділ 2. Інтелектуальна власність в Інтернеті. Зобов'язання у цифровому середовищі. Блокчейн та смарт-контракти.

Тема 10. Охорона авторських і суміжних прав у цифровому середовищі

Охорона авторських і суміжних прав у цифровому середовищі: основні засади та правове регулювання: міжнародні акти та національне законодавство. Особливості розповсюдження та використання об'єктів авторського і суміжних прав у цифровому середовищі. Технічні засоби захисту авторських і суміжних прав. Роль та функції організацій колективного управління в охороні майнових авторських і суміжних прав. Роль та функції постачальників Інтернет-послуг в охороні майнових авторських і суміжних прав. Види порушень авторських і суміжних прав у мережі Інтернет. Способи захисту авторських і суміжних прав у мережі Інтернет: загальні та спеціальні. Порядок захисту авторських і суміжних прав у мережі Інтернет. Використання майнових авторських і суміжних прав на підставі вільних публічних ліцензій: поняття, ознаки та характеристика вільних публічних ліцензій. Окремі види вільних публічних ліцензій. Ліцензії організацій колективного управління. Ліцензії Creative Commons. GNU General Public License.

Тема 11. Комп'ютерна програма та компіляція даних як об'єкти правової охорони

Поняття комп'ютерної програми як об'єкта правової охорони, її ознаки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму. Випадки вільного використання комп'ютерної програми. Публічні ліцензії на використання програмного забезпечення: поняття, види, значення, можливості користувачів. Компіляція (база) даних як об'єкт правової охорони.

Тема 12. Охорона прав на комерційні позначення в мережі Інтернет. Доменні імена. Доменні спори.

Охорона прав на комерційні найменування, торговельні марки та інші комерційні позначення в мережі Інтернет: загальна характеристика, способи використання комерційних позначень в мережі Інтернет. Доменне ім'я: поняття та ознаки. Інтернет-корпорація з призначення доменних імен та номерів (ICANN): характеристика та функції. Адміністрування адресного простору мережі Інтернет в Україні. Порядок реєстрації доменних імен в домені .UA. Суб'єкти цих відносин (реєстрант, реєстратор, адміністратор). Доменні спори: поняття та види. Єдина політика вирішення спорів про доменні імена. Способи захисту прав на домен.

Тема 13. Договірні зобов'язання у цифровому середовищі.

Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності у цифровому середовищі. Ліцензійний договір. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договори про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договірна практика у цифровому середовищі. Поняття та характеристика електронного правочину: предмет, сторони, особливості. Смарт-контракти. Порядок вчинення електронних правочинів. Комерційні електронні повідомлення, їх види. Особливості оферти і акцепту. Виконання електронного договору. Права та обов'язки сторін.

Тема 14. Блокчейн та смарт-контракти.

Поняття та загальна характеристика технології блокчейн. Види блокчейнів: публічні, приватні, консорціумні. Правова природа блокчейну та розподілених реєстрів. Блокчейн як основа для електронних правочинів. Поняття, ознаки та правова природа смарт-контрактів. Відмінність смарт-контрактів від традиційних договорів. Порядок укладення та виконання смарт-контрактів. Автоматичне виконання зобов'язань. Права та обов'язки сторін смарт-контракту. Юридична сила смарт-контрактів. Відповідальність за порушення смарт-контрактів. Правове регулювання блокчейну та смарт-контрактів: міжнародний і національний досвід.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальні положення цифрового права. Цифрова економіка. Цифрові активи. Штучний інтелект												

Тема 1. Поняття цифрового права: характеристика, сфера дії, структура та основні принципи цифрового права.	6	2				4	6					6
Тема 2. Правовідносини у цифровому середовищі.	6	2				4	8	2				6
Тема 3. Основні засади електронного документообігу.	6	2				4	6					6
Тема 4. Правове регулювання цифрової економіки.	6	2				4	6					6
Тема 5. Електронна комерція.	6	2				4	6					6
Тема 6. Цифрові речі та їх оборотоздатність	6	2				4	8	2				6
Тема 7. Електронні та цифрові гроші.	6	2				4	6					6
Тема 8. Правове регулювання обігу стейблкоїнів.	6	2				4	6					6
Тема 9. Штучний інтелект у правовому вимірі.	6	2				4	6					6
Разом за розділом 1	54	18				36	58	4				54
Розділ 2. Інтелектуальна власність в Інтернеті. Зобов'язання у цифровому середовищі. Блокчейн та смарт-контракти												
Тема 10. Охорона авторських і суміжних прав у цифровому середовищі	7	2				5	8					6
Тема 11. Комп'ютерна програма та компіляція даних як об'єкти правової охорони	7	2				5	6					6
Тема 12. Охорона прав на комерційні позначення в мережі Інтернет. Доменні імена. Доменні спори.	7	2				5	6					6
Тема 13. Договірні зобов'язання у цифровому середовищі	7	2				5	6					6
Тема 14. Блокчейн та смарт-контракти.	8	4				4	8	2				6
Разом за розділом 2	36	12				24	32	2				30
Усього годин	**90**	**30**				**60**	**90**	**6**				**84**

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Не передбачено навчальним планом.

5. Завдання для самостійної роботи

№	Види, зміст самостійної роботи	Кількість	Кількість

з/п		годин (денна форма)	годин (заочна форма)
1	Тема 1. Поняття цифрового права: характеристика, сфера дії, структура та основні принципи цифрового права.	4	6
2	Тема 2. Правовідносини у цифровому середовищі.	4	6
3	Тема 3. Основні засади електронного документообігу.	4	6
4	Тема 4. Правове регулювання цифрової економіки.	4	6
5	Тема 5. Електронна комерція.	4	6
6	Тема 6. Цифрові речі та їх оборотоздатність	4	6
7	Тема 7. Електронні та цифрові гроші.	4	6
8	Тема 8. Правове регулювання обігу стейблкоїнів.	4	6
9	Тема 9. Охорона авторських і суміжних прав у цифровому середовищі	4	6
10	Тема 10. Охорона авторських і суміжних прав у цифровому середовищі (ч. 2)	5	6
11	Тема 11. Комп'ютерна програма та компіляція даних як об'єкти правової охорони.	5	6
12	Тема 12. Охорона прав на комерційні позначення в мережі Інтернет. Доменні імена. Доменні спори.	5	6
13	Тема 13. Договірні зобов'язання у цифровому середовищі	5	6
14	Тема 14. Блокчейн та смарт-контракти.	4	6
	Разом	**60**	**84**

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом. Проте, оскільки передбачено лише лекційну форму занять, в межах навчальної дисципліни запроваджено виконання індивідуального завдання для поточного контролю рівня засвоєних знань після вивчення окремих тем навчальної дисципліни. Індивідуальне завдання передбачає виконання студентом у письмовій формі завдань у вигляді відкритих відповідей на питання, вирішення тестових завдань.

Питання до індивідуального завдання

1. Поняття та ознаки правовідносин у цифровому середовищі.
2. Види правовідносин, які виникають між учасниками у цифровому середовищі.
3. Поняття електронної комерції та електронної торгівлі.
4. Види електронної комерції.
5. Функції електронної комерції.
6. Правове регулювання електронної комерції.
7. Поняття та ознаки електронних грошей, їх значення та правова природа.
8. Види електронних грошей.
9. Порядок емісії електронних грошей.
10. Викуп та погашення електронних грошей.
11. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму.
12. Випадки вільного використання комп'ютерної програми.
13. Публічні ліцензії на використання програмного забезпечення: поняття, види, значення, можливості користувачів.
14. Договори про створення за замовленням і використання об'єкта права

інтелектуальної власності.

15. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

16. Фізична особа – підприємець як спосіб організації ІТ бізнесу в Україні.

17. Організаційно-правові форми юридичної особи як суб'єкта господарювання в ІТ сфері.

18. Охорона прав на комерційні найменування, торговельні марки та інші комерційні позначення в мережі Інтернет: загальна характеристика, способи використання комерційних позначень в мережі Інтернет.

19. Доменне ім'я: поняття та ознаки.

20. Інтернет-корпорація з призначення доменних імен та номерів (ICANN): характеристика та функції.

7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;

2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);

3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Форми контролю навчальних здобутків студентів за темами навчальної дисципліни становлять усні відповіді (робота в аудиторії – виступ на практичному занятті, відповідь на колоквіумі, відповіді на питання за результатами самостійної підготовки згідно наданих тем тощо) написання письмових робіт (розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється у вигляді написання письмової роботи (розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести).

Критерії оцінювання студентів складають: рівень знань, продемонстрований в усних та письмових відповідях, виступах на практичних заняттях, активність при обговоренні питань.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 60. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Питання до підсумкового контролю

1. Поняття та характеристика цифрового права.
2. Засади цифрового права.
3. Поняття мережі Інтернет та цифрового середовища. Співвідношення понять між ними.
4. Цифрове право як галузь законодавства.
5. Інтернет-сайт як об'єкт права інтелектуальної власності.
6. Правовий режим веб-сторінки.
7. Поняття та ознаки правовідносин у цифровому середовищі.
8. Елементи правовідносин у цифровому середовищі: суб'єкти, об'єкти, зміст.
9. Види правовідносин, які виникають між учасниками у цифровому середовищі.
10. Порядок надання телекомунікаційних послуг.

11. Правова природа договору на розробку веб-сайту або іншого програмного забезпечення.

12. Правова природа договору хостингу, його суб'єктний склад.

13. Поняття, ознаки та характеристика електронного документа. Правове регулювання електронних документів.

14. Види електронних документів.

15. Електронний документообіг: поняття, ознаки, суб'єкти, сфера застосування, умови

функціонування.

16. Порядок відправлення, передавання та одержання електронних документів. Правове значення.

17. Електронний підпис: поняття, види, значення, сфера застосування.

18. Поняття електронної комерції та електронної торгівлі.

19. Види електронної комерції. Функції електронної комерції.

20. Правове регулювання електронної комерції.

21. Суб'єкти електронної комерції; вимоги до продавця, покупця.

22. Постачальники послуг проміжного характеру в інформаційній сфері як учасники відносин у сфері електронної комерції.

23. Електронні магазини, електронні аукціони, електронні біржі як учасники відносин у сфері електронної комерції.

24. Поняття та характеристика електронного правочину: предмет, сторони, особливості.

25. Смарт-контракти.

26. Порядок вчинення електронних правочинів.

27. Виконання електронного договору. Права та обов'язки сторін.

28. Правове регулювання електронних грошей в Україні та ЄС.

29. Поняття та ознаки електронних грошей, їх значення та правова природа.

30. Види електронних грошей.

31. Порядок емісії електронних грошей. Викуп та погашення електронних грошей.

32. Види фінансових послуг у сфері використання електронних грошей.

33. Правовий статус емітента та користувача електронних грошей. Договір між емітентом та користувачем: поняття та характеристика.

34. Комерційний агент: поняття та функції.

35. Криптовалюта як продукт інформаційних технологій: поняття та ознаки.

36. Правовий режим криптовалюти. Проблеми правового регулювання.

37. Майнінг криптовалюти та можливості її використання.

38. Охорона авторських і суміжних прав у цифровому середовищі: основні засади та правове регулювання.

39. Особливості розповсюдження та використання об'єктів авторського і суміжних прав у цифровому середовищі.

40. Технічні засоби захисту авторських і суміжних прав.

41. Роль та функції організацій колективного управління в охороні майнових авторських і суміжних прав.

42. Роль та функції постачальників Інтернет-послуг в охороні майнових і суміжних прав.

43. Види порушень авторських і суміжних прав у мережі Інтернет.

44. Способи захисту авторських і суміжних прав у мережі Інтернет: загальні та спеціальні.

45. Порядок захисту авторських і суміжних прав у мережі Інтернет.

46. Використання майнових авторських і суміжних прав на підставі вільних публічних ліцензій: поняття, ознаки та характеристика вільних публічних ліцензій.

47. Ліцензії організацій колективного управління як вид вільних публічних ліцензій.

48. Ліцензії Creative Commons як вид вільних публічних ліцензій.

49. GNU General Public License як вид вільних публічних ліцензій, значення, можливості користувачів.

50. Поняття комп'ютерної програми як об'єкта правової охорони, її ознаки.

51. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму.

52. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму.

53. Випадки вільного використання комп'ютерної програми.

54. Компіляція (база) даних як об'єкт правової охорони.

55. Охорона прав на комерційні найменування, торговельні марки та інші комерційні позначення в мережі Інтернет: загальна характеристика, способи використання комерційних позначень в мережі Інтернет.

56. Доменне ім'я: поняття та ознаки.

57. Інтернет-корпорація з призначення доменних імен та номерів (ICANN): характеристика та функції.

58. Адміністрування адресного простору мережі Інтернет в Україні.

59. Порядок реєстрації доменних імен в домені .UA. Суб'єкти цих відносин (реєстрант, реєстратор, адміністратор).

60. Доменні спори: поняття та види.

61. Єдина політика вирішення спорів про доменні імена.

62. Способи захисту прав на домен.

63. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в цифровому середовищі.

64. Ліцензійний договір як договір щодо передання прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі.

65. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності як договір щодо передання прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі.

66. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності як договір щодо передання прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі.

67. Поняття та загальна характеристика технології блокчейн.

68. Види блокчейнів та їх правова природа.

69. Поняття, ознаки та правова природа смарт-контрактів.

70. Відмінність смарт-контрактів від традиційних договорів.

71. Порядок укладення та виконання смарт-контрактів.

72. Права та обов'язки сторін смарт-контракту.

73. Юридична сила смарт-контрактів та відповідальність за їх порушення.

74. Застосування смарт-контрактів у сфері інтелектуальної власності, фінансів та державного управління.

75. Правове регулювання блокчейну та смарт-контрактів: міжнародний і національний досвід.

76. Поняття та правова природа стейблкоїнів.

77. Види стейблкоїнів та механізми забезпечення стабільності їх вартості.

78. Міжнародний і національний досвід правового регулювання обігу стейблкоїнів.

79. Поняття та правова природа штучного інтелекту.

80. Правовий статус систем штучного інтелекту.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання		Разом	Залікова робота	Сума
Розділ 1	Розділ 2			
Т1-Т7	Т8-Т14	**40**	**60**	**100**
15	25			

*Примітка** У схемі нарахування балів відображена кількість індивідуальних завдань (письмових робіт) для поточного контролю, їх питома вага та теми, після вивчення яких передбачується їх виконання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Поточний контроль здобутків студентів за темами навчальної дисципліни у формі індивідуального завдання (письмових робіт) передбачає можливість отримати наступну максимальну кількість балів – 40 б. Схемою нарахування балів передбачено вісім робіт. Максимальна кількість балів за одну роботу – 5 б.

Підсумкова форма контролю (залік) передбачає виконання письмової роботи (вирішення тестових завдань). Підсумковий контроль (залікова робота) виконуються у письмовій формі. Залікова робота складається із 60 тестових завдань. Кожне тестове завдання має чотири варіанта відповіді, тільки одна з яких є правильною; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Загальна кількість балів з навчальної дисципліни - 100 б.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі виконання індивідуальних завдань в п’ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на усі поставлені питання.

4 бали ставиться за наступних умов:

- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на поставлені запитання.

3 бали ставиться за наступних умов:

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;
- відповіді на поставленні питання нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці

помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	зараховано
70-89	зараховано
50-69	зараховано
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Правові акти

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text

2. Про електрону комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-19. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text

3. Про електроні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-15. Офіційний веб-портал Верховної Ради. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text

4. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20

5. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-19. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text

6. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text

7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2811-20#Text

8. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 № 1667-20. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text

9. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) — OJ L, 2024/1689, 12.7.2024 URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng

10. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937 - OJ L 150, 9.6.2023, pp. 40–205 URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng

11. The Property (Digital Assets etc) Act: Public Law, January 2025, URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2025/29

12. GENIUS Act : Public Law No. 119-27, July 18, 2025 / 119th Congress. Congress.gov : Library of Congress. URL: https://www.congress.gov/bill/119th-congress/senate-bill/1582

13. Principles on Digital Assets and Private Law / International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Rome : UNIDROIT, 2023. 176 p. URL: https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2024/01/Principles-on-Digital-Assets-and-Private-Law-linked-1.pdf

Підручники, навчальні посібники

1. ІТ ПРАВО: підручник. О.С. Яворська та ін. Львів: Видавництво «Левада», 2017. 470 с.

2. Van Cleynenbreugel P., Grozdanovski L. (eds.). The Standards of Fairness in Digital Law: The Normative Foundations of the Data, Data Governance, Digital Services, Digital Markets and Artificial Intelligence Acts. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2025. 394 p.

3. Pastor Sempere C. (ed.). Governance and Control of Data and Digital Economy in the European Single Market: Legal Framework for New Digital Assets, Identities and Data Spaces. Cham : Springer, 2025.

4. Engel A., Groussot X., Petursson G. T. (eds.). New Directions in Digitalisation: Perspectives from EU Competition Law and the Charter of Fundamental Rights. Cham : Springer, 2025.

5. Приватне ІТ-право : навч. посіб. / Є. О. Мічурін. Харків : Право. 2021. 176 с.

6. Гуцу С. Ф., Матвєєва А. В., Спіцина Г. О. та ін. ІТ-право : навч. посіб. Харків : Нац. аерокосм. ун-т імені М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т»; «Факт», 2022. 220 с

7. Бачинський Т. В., Радейко Р. І., Харитонова О. І. Основи ІТ-права: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер. 2017. 208 с.

8. ІТ-право: теорія та практика: навч. посіб. / Є.О. Харитонов та ін. Одеса: Фенікс, 2017. 472 с.

Допоміжна література

1. Еннан Р.Є. Цифрове право (право віртуального простору) та «цифровізація» права. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 588-592.

2. Тарасенко Л.Л. Інтернет-сайт як об’єкт ІТ-права. *Право України.* 2018. № 1. С. 103-113.

3. Карандась М.В. Цифрові права в цивільному законодавстві України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2023. Вип. 75, ч. 1. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.1.28.

4. Тарасенко Л.Л. Право на доступ до Інтернету. *Вісник Львівського Університету*. Серія Юридична. 2020. Вип. 71. С. 53-61. http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/11022/11290

5. Пікуля Т. Механізм правового регулювання цифрового середовища: філософсько-правовий аспект. *Наукові записки НаУКМА.* Юридичні науки. 2025. Т. 15. С. 114–123. DOI: 10.18523/2617-2607.2025.15.114-123.

6. Тарасенко Л.Л. Правова природа Інтернет права. *Вісник Львівського університету.* Серія Юридична. 2021. Вип. 72. С. 47-54. http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/11194/11502

7. Андрощук Г.О., Петренко С.А. Правова охорона програмного забезпечення (комп’ютерних програм і баз даних) : монографія. НДІ ІВ НАПрНУ. 2013. 300 с.

8. Цивільно-правова охорона та захист авторського права в сучасних умовах технологічного розвитку : монографія / О. О. Штефан та ін. за наук. ред. Н. М. Мироненко. К. : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2014. 341 с.

9. Атаманова Ю.Є. Захист прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет: світовий досвід та вітчизняні перспективи. *Право та інновації.* 2014. № 3. С.7.

10. Цибань, А. (2025). Криптоактив та його місце у цивілістичній парадигмі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*, (40), 149-154.

URL: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-15

11. Tsyban, A. (2025). Digital things in Ukraine: selected aspects of their legal nature and the challenges of recodification. *Juris Europensis Scientia.* Vol. 6. P. 19-23 URL: https://doi.org/10.32782/chern.v6.2025.4.

12. Цибань А. А. Цифрова епоха стейблкоїнів крізь призму ідей Ф. А. фон Гаєка: приватноправовий аспект. *Від громадянського суспільства – до правової держави*: тези доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції до 30-річчя Конституції України та 35-річчя Акта проголошення незалежності України (м. Харків, 05 червня 2026 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. С. 160-164. URL: https://law.karazin.ua/resources/2026/Konferencia_05-06-2026.pdf

13. Цибань А. А. Окремі аспекти правової природи nft-токенів як віртуальних активів (благ). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 150–152. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2023/33.pdf.

14. Цибань А. А. До питання правового регулювання nft-токенів як віртуальних активів благ. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.* Серія «Право». 2023. № 35. С. 133–137. URL: https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/21287.

15. Цибань А. А. До питання співвідношення криптовалюти з електронними та цифровими грошима: цивільно-правовий аспект. VII International scientific and practical conference «*Scientific Research: Theoretical Foundations and Practical Applications*» (January 24-26, 2024) Vienna, Austria, International Scientific Unity. 2024. С. 214–218. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2024/01/Scientific_research_theoretical_foundations_and_practical_applications.pdf.

16. Охромєєв Ю. Висновок експерта як один з доказів в мережі Інтернет. *Юридичний журнал.* 2015. № 2 (152). С. 65-66. URL: http://lib.pu.if.ua/files/el-periodic/%E2%84%962(152)_2015_lite.pdf

17. Регулювання правовідносин в Інтернеті : аспекти інтелектуальної власності: брошура / С. А. Петренко, О. О. Мацкевич, С. О. Бутнік-Сіверський. Київ : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, «НВП «Інтерсервіс», 2014. 120 с.

18. Савич С.С. Авторське право у цифровому середовищі: проблема монополії правовласника та забезпечення умов вільного використання творів. Б*юлетень Міністерства Юстиції України*. 2015. № 1. С. 87.

19. Гура М.В. Правова охорона Інтернет-сайту в Україні: автореф. дис… канд. юрид. наук: 12.00.03 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України. Київ, 2006.

20. Wilman F., Kalėda S. L., Loewenthal P.-J. The EU Digital Services Act: A Commentary. Oxford : Oxford University Press, 2024.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Електронно-цифрова бібліотека Європейського патентного відомства http://www.ep.espasenet.com або http://www.european-patent-office.org.
2. Сайт Верховної Ради України www.zakon1.rada.gov.ua.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
4. Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки http://lucl.lucl.kiev.ua
5. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна http://www.univer.kharkov.ua
6. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка http://korolenko.kharkov.com.